

LALE DEVRİ'NDE OSMANLI DEVLETİ VE NEVŞEHİR

EDİTÖRLER

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAÇ
Dr. A. Gökçe ÖZCAN

Ekim 2018

LALE DEVRİNDE OSMANLI DEVLETİ ve NEVŞEHİR

Editörler

**Prof. Dr. İlyas GÖKHAN
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAÇ
Dr. A. Gökçe ÖZCAN**

Kasım, 2018

LALE DEVRİ'NDE
OSMANLI DEVLETİ ve NEVŞEHİR

Editörler

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN-Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAÇ
Dr. A. Gökçe ÖZCAN

Kömen Yayınları: 198
I. Baskı
Kasım, 2018

ISBN: 978-605-2074-21-3

Dizgi ve Tasarım

Mehmet ÇELEBİ

Laçın

İstasyon Cad. Fazlıoğlu İş Merkezi Kat: 3
Nu: 8/315 Kocasinan/KAYSERİ
Tel: 0537 770 73 78
E-posta: celebilacin@gmail.com

Editörle İletişim:

0532 552 86 32

Kömen Yayınları

Kürkçü Mah. Rampalı Çarşı Zemin Kat Nu: 11/Konya
eposta: komen54@hotmail.com
Tel: 03323534715
T.C. Kültür Bakanlığı Sertifika Nu: 31019

Baskı

Sage Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Cad. Uğurlu İş Merkezi No: 97/24
İskitler/Ankara
Matbaa Sertifika Nu: 14721

© Eserin her hakkı yazarına aittir. Kaynak göstermeden alıntı yapılamaz.
Makalelerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. Mazhar BAĞLI (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Mehmet İPŞİRLİ (Medipol Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. İdris BOSTAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet ÖZ (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Feridun EMECEN (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdulkadir ÖZCAN (Fatih Sultan Mehmed Üniversitesi)
Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR (Fatih Sultan Mehmed Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL (Pamukkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Murat Mustafa ÖNTUĞ (Uşak Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Yılmaz KURT (Ankara Üniversitesi, Emekli)
Prof. Dr. Orhan KILIÇ (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Havva SELÇUK (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Özen TOK (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa YILMAZ (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Davut KILIÇ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet KOÇER (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan DOĞAN (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
Prof. Dr. Faruk SÖYLEMEZ (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
Prof. Dr. Sandor SZAKALY (Macaristan Károli Gáspár Üniversitesi)
Prof. Geza DAVID (ELTE Török Tanszek)
Prof. Dr. Pal FODOR (Macar İlimler Akademisi)
Prof. Dr. G. DRAGIEV (Makedonya Tarih Kurumu Başkanı)
Prof. Dr. Mihai MAXİM (Romanya Bükreş Üniversitesi)
Prof. Dr. Ariel SALZMANN (Queen's Üniversitesi)
Prof. Dr. Dana SAJDÍ (Boston College Üniversitesi)
Dr. Orlin SABEV (Bulgarian Academy Of Sciences)
Doç. Dr. Ahmet OĞUZ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Kürşat KOÇAK (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Seyhun ŞAHİN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAÇ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Haşim ERDOĞAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

İçindekiler

Takdim	
Prof. Dr. Mazhar BAĞLI	4
Sunuş	5
Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın Rus Çarı Petro'ya Gönderdiği Mektubun Tahlili	
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ	11
Lale Devri Yeniliklerinin Sonraki Dönemde Yapılan Yeniliklere Etkileri	
Doç. Dr. Ahmet OĞUZ	21
Lale Devri'nde Eğitim ve Kültür Faaliyetleri	
Doç. Dr. Ahmet OĞUZ-PhD. S. Şefika BÜYÜKŞAHİN	30
Sultan III. Ahmed Dönemi'nde Osmanlı Hanedanı: Şehzadeler, Kadınlar, Kızlar ve Damatlar	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gül HÜSEYNİKLİOĞLU	39
Lale Devri'nde İran, Türkistan ve Hindistan İle İlişkiler Üzerine Gözlemler	
Prof. Dr. Azmi ÖZCAN	78
Ereğli-Kayseri ve Nevşehir-Aksaray Yol Güzergâhı Üzerinde Hizmet Veren Menzilhâneler	
Doç. Dr. Cemal ÇETİN	84
Konya'da Borç İlişkileri: 1700-1750	
Prof. Dr. Doğan YÖRÜK-Aynur KARADOĞAN	105
Lale Devri Anadolu Osmanlı Mimarisi ve Mimariye Bağlı Süsleme Programı	
Dr. Öğr. Üyesi Ebru ELPE	123
Sultan III. Ahmed Dönemi'nde Rışvanoğlu Mehmet Paşa ve Ömer Paşa'nın Siyasi ve Askerî Faaliyetleri	
Prof. Dr. Faruk SÖYLEMEZ	137
Lale Devri Sefiri Marquis De Bonnac'ın Osmanlı Siyasetine Etkileri	
Dr. Fatma UYGUR	151
III. Ahmet Dönemi'ne Ait Bir Enderun Hazinesi Defterinin Muhtevası	
Dr. Öğr. Üyesi Fatma ÜNYAY AÇIKGÖZ	169
Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın Zevcesi Fatma Sultan'ın Muhallefat Defterleri	
Ferit ARI	177
17. Yüzyıl Sonu, 18. Yüzyıl Başlarında Macar-Osmanlı İlişkileri	
Prof. Dr. Géza DÁVID	188
Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın Gelir Kaynaklarından Kıbrıs Adası Hassası	
Doç. Dr. Güven DİNÇ	200

Lale Devri'nde Vidin Şehri	
Prof. Dr. Hava SELÇUK	220
Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın Sadrazamlığı Döneminde Rus Başvekili Kont Gavriil İvanoviç Golovkin'e Yazdığı Mektup	
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAC	234
Kudüs ve Sakız Adası'ndaki Fransa'ya Tabi Rahiplere Sağlanan İmtiyazlara Dair Ferman ve Nâme-i Hümâyûnlar Üzerine Bir Değerlendirme (1716-1741)	
Dr. Öğr. Üyesi İlhami DANİŞ	250
Damat İbrahim Paşa'nın Nevşehir'e Yerleştiği Bekdik Aşireti İle İlgili Kayıtlar	
Prof. Dr. İlyas GÖKHAN	269
Fâtıma Sultan ve Muhallefatı (III. Ahmed'in Kızı ve Nevşehirli İbrahim Paşa'nın Eşi)	
Doç. Dr. İsmail KIVRIM	280
Yangın Tulumbasının İcadı ve Türk İtfaiyesinin İlk Yüzyılı	
Prof. Dr. Kemalettin KUZUCU	327
Azerbaycan Kaynaklarında Sultan III. Ahmet ve Lale Devri	
Doç. Dr. Leyla KERİMOVA	354
Lale Devri ve Sonrası'nda Karahisar-ı Sahib'de Aile	
Doç. Dr. Mehmet Zahit YILDIRIM	361
Veziriazamın Kapı Halkı	
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL	396
III. Ahmed Dönemi İstanbul'nda Esnaf Davranışları: İhlaller ve Yaptırımlar	
Prof. Dr. Mehmet DEMİRTAŞ	452
Osmanlı Devleti'nde Tercüme Çalışmalarının Türkçeye Katkıları ve Lale Devri'nde Teşkil Edilen Tercüme Heyeti	
Prof. Dr. Mehmet İPŞİRLİ	479
Savaş Ganimeti Olarak Osmanlı Kitabeleri	
Dr. Mehmet TÜTÜNCÜ	491
Lale Devri'ne Yeni Bir Yaklaşım Önerisi: Politik Psikoloji Perspektifi	
Prof. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ	507
Damat İbrahim Paşa'nın Nevşehir'i (Fâ'iz Efendi ve Şâkir Bey Mecmu'Asından Tarih Manzumeleri)	
Dr. Öğr. Üyesi Metin HAKVERDİOĞLU	529
Nevşehir Kazasında Damat İbrahim Paşa Vakfına Bağlı Çeşmeler ve Suyolları	
Prof. Dr. Murat Mustafa ÖNTUĞ	555
Osmanlı Klâsik Dönemi'nden Neo-Klâsik Dönem'e Geçiş ve Bunun Sosyo-Ekonomik Sonuçları	
Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK	567

İbrahim Müteferrika'nın "Usûlü'l-Hikem Fî Nizâmi'l-Ümem" Adlı Eserine Göre Osmanlı Askerî Sisteminin Sorunları ve Çözüm Önerileri	
Dr. Öğr. Üyesi Necati ÇAVDAR-Ünal ÇELİK	581
III. Ahmed Devri Eyalet ve Sancak Yönetiminin Karakteristiği Üzerine	
Prof. Dr. Orhan KILIÇ	601
Lâle Devri İlk Osmanlı Türk Matbaasını Nasıl Etkiledi?	
Prof. Dr. Orlin SABEV (Orhan Salih)	618
Şairin Gözüyle Lale Devri İmarı: Nedîm'in Tarih Manzumeleri	
Doç. Dr. Osman ÜNLÜ	638
Osmanlı-İran Savaşlarında Güney Kafkasya Cephesi İçin Yük Hayvanlarının Temini, Zahire ve Mühimmatın Nakli Meselesi (1722-1725)	
Arş. Gör. Ömer ÇAĞATAY	657
III. Ahmed Dönemi H. 1118 (M. 1706-1707) Yılına Ait Mısır İrsaliye Hazinesi Üzerine Bir Değerlendirme	
Prof. Dr. Özen TOK	667
III. Ahmed Devri'nde Osmanlı-İran İlişkileri	
Doç. Dr. Özer KÜPELİ-Dr. İlker KÜLBİLGE	680
III. Ahmed Devri'nde Osmanlı-İran İlişkileri Lale Çırağanı Nedir?	
Özlem KUMBAR	699
Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın Ürgüp'teki Çeşmeleri	
Dr. Öğr. Üyesi Remzi AYDIN	731
Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Devri'nde Yaşanan Siyasî Gelişmeler (1718-1730)	
Prof. Dr. Remzi KILIÇ	746
Lale Devri'nde İran'ın Dinsel Politikasında Değişiklikler ve İran-Osmanlı İlişkilerine Etkisi	
Doç. Dr. Reza DEGHANI	760
Evkâf-I Ümem Tarihi'ne Göre Sultan III. Ahmet İle Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın Hayatı ve Vakıfları	
Prof. Dr. Rıfat GÜNALAN	772
Sadrızam Amcazade Hüseyin Paşa İle Şeyhülislam Feyzullah Efendi Arasında Nüfuz Mücadelesi ve III. Ahmed'in Tahta Çıkışı	
Doç. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN	789
Lâle Devri Reisülküttâbî Üçanbarlı Mehmed Efendi'nin Hayatı	
Arş. Gör. Seyfullah ASLAN	803
Lale Devri Bir Rönesans Mıdır? Avrupa Rönesansı İle Mukayesesi	
Doç. Dr. Seyhun ŞAHİN	815
1727 Tarihli Nevşehir Mufassal Tahrir Defteri	
Arş. Gör. Rahman ŞAHİN	822

III. Ahmed'in Nevşehir-i Dilara Kalesi'ne Görevlendirdiği Mehterhâne ve Mehterân Üyeleri	
Okt. Tahsin HAZIRBULAN	829
Kadı Sicillerindeki Terekelere Göre Lale Devri'nde Trabzon'da Okunan Kitaplar	
Prof. Dr. Temel ÖZTÜRK	852
Defter-i Kütüphane-i Damat İbrahim Paşa	
Tuba DÜZGÜN	877
Lâle Devri'ne Ait Bir Islahat Takriri	
Dr. Öğr. Üyesi Turgut SUBAŞI	886
XVIII. Yüzyıl İstanbul'unda Bahçe Düzenlemesi: Şah Huban Bahçesi Örneği	
Dr. Öğr. Üyesi Uysal DIVRAK	901
Rus Dilli Kaynaklarında Prut Savaşı	
Doç. Dr. Vidadi UMUDLU-Doç. Dr. Şara İBRAŞEVA	910
III. Ahmed Devri'nde İstanbul'da Kurulan Çuha Fabrikası	
Doç. Dr. Yaşar BAŞ	921
Damad İbrahim Paşa ve Fatma Sultan'ın Bayındır ve Civarındaki Vakıfları	
Prof. Dr. Yılmaz KURT	934
Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın Lale Devri'ne Katkıları ve Türkçeye Tercüme Ettirdiği Habîbu's-Siyer İsimli Eseri	
Prof. Dr. Yusuf OĞUZOĞLU	944

**NEVŞEHİRLİ DAMAT İBRAHİM PAŞA’NIN SADRAZAMLIĞI
DÖNEMİNDE RUS BAŞVEKİLİ KONT GAVRİİL İVANOVIÇ
GOLOVKIN’E YAZDIĞI MEKTUP**

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAÇ
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
huseyinsarac@nevsehir.edu.tr

ÖZET

1718-1730 yılları arasında Osmanlı Devleti’nde sadrazamlık görevini üstlenen Nevşehirli Damat İbrahim Paşa’nın, devlet ahvâliyle alakalı gerek ülke içinde gerekse ülke dışında meydana gelen olaylar karşısında çeşitli tedbirler aldığı bilinmektedir. Sadrazam İbrahim Paşa’nın aldığı tedbirler ve verdiği kararlar Osmanlı Devleti’nin 18. yüzyılın ilk yarısındaki siyasetiyle alakalı bilgiler ihtiva etmesi açısından da önem arz etmektedir. Bu bağlamda Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa’nın bizzat 1721 yılında Rus Çarı I. Petro’ya ve 1726 yılında Rus Başvekili Kont Gavriil İvanoviç Golovkin’e yazdığı iki mektup bulunmaktadır. Bu çalışmamız, iki mektuptan biri olan ve Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından 1726 yılında Rus Başvekili Kont Gavriil İvanoviç Golovkin’e gönderilen mektubun değerlendirilmesine dayanmaktadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nden temin edilen mektubun yorumlanmasıyla Osmanlı Devleti’nin Rusya içindeki meselelere yaklaşımı ve tavrı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Devleti, Rusya, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ve Mektup.*

**LETTER THAT DAMAT İBRAHİM PASHA’S GRAND VIZIER PERIOD
WROTE TO RUSSIAN PRIME MINISTER COUNT GAVRİİL
IVANOVICH GOLOVKIN**

ABSTRACT

It’s known that Damat İbrahim Pasha who undertakes the duty of grand vizier at the Ottoman State between the years of 1718-1730 took various precatons in the face of that ocur relevant to condition of the state both within the country and the outside. These precatons and decision which had been taken by Grand Vizier İbrahim Pasha is important for us to get information related to the politics of the Ottoman State in the first half of the 18th century. In this context, written two letter by İbrahim Pasha himself to Russian Czar Petro I at 1721 and Russian Prime Minister Count Gavriil İvanoviç Golovkin at 1726 are important. Our working is based on the evaluation one of the two letters which sent to Gavriil İvanoviç Golovkin at 1726 by Nevsehirli Damat İbrahim Pasha. With the interpretation of the letters which is obtained from The Ottoman

Archives of the Prime Minister's Office will try to reveal the approach and attitude of the Ottoman State to the issues within Russia.

Keywords: *Ottoman State, Russia, Nevsehirli Damad Ibrahim Pasha and Letter.*

GİRİŞ

Mektubun Transkripsiyonu

Kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye umdetü küberâi'l-tâifetü'l-İseviyye hürmetlü haşmetlü ulu dostumuz Moskov vilayetlerinin çâriçesi ve cümle Rus'un ve âna tâbi' yerlerin fermân-fermâ ve hükümdârının başvekîli olan muhabbetlü dostumuz Kont Gavriil İvanoviç Golovkin¹ hutimet avâkibuhu bi'l-hayr kibeline².

Kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye umdetü küberâi'l-tâifetü'l-İseviyye hürmetlü haşmetlü ulu dostumuz Moskov vilayetlerinin çâriçesi ve cümle Rus'un ve âna tâbi' yerlerin fermân-fermâ hükümdârının başvekîli olan muhabbetlü dostumuz Gavril Konte Gavlofkin (Kont Graf Golovkin) hutimet avâkibuhu bi'l-hayr kibeline selâm-ı muhâlasat-encâm ve peyâm-ı musâdakât-fercâm iblâğıyla dostâne inhâ olunur ki irsâl olunan mektûb mergûb-ı meveddet-mashûbunuz vâsıl olup hülâsa-i mefhûm-ı muhebbet-mersûmunda bundan akdem memâlik-i Acem'den tarafeyne tahsîs olunan memleketler için akd ve temhîr olunan şurût-ı mu'âhede muktezâsınca tarafeynden muhaddidler ta'yîn ve mahallinde hudûdlar tahdîd ve temyîz olunmak lâzım geldiğine binâen mukaddemâ hudûd vekîli ta'yîn olup gönderilen kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Aleksandıra Romancof nâm ceneral macor (general major) geçen fasl-ı bahârda gönderilüp hudûdlar ahvâline faysal verilmek üzere iken te'hîr olunup hâlâ Asitâne-i sa'âdetde meks ü ikâmet ve âna muvâfık taraf-ı Devlet-i Aliyyeden bir kimesne muhaddid ta'yîn olunmayup alâ hâlihi terk olunmağla işbu fasl-ı baharda dahi bize ma'lûm olmayan ba'zı esbâb-ı mevâni' ile tahdîd-i hudûd emri te'hîr ve tevakkuf iktizâ eder ise ceneral-i mûmâ ileyh avdet ve ric'at etdirilmek husûsu tahrîr ve cânibde ber vech-i müeyyed-i müşeyyed ve müekked olan dostluğun istihkâm ve istikrârını müekked olur vechile izhâr-ı muhabbet ve iş'âr-ı hulûs ve meveddet ile taraf-ı devlet-i aliyyeden dahi musâlaha-i müebbede merâsimine ri'âyet ve muvâfakat melhûzunuz olduğu tesvîr olunmuş bu iki devlet beyninde karîn-i rütbe-i ittifâk olan müebbed dostluk ve musâfâtın şurût ve kuyûdunu cemî' merâsim ve levâzımı ile ri'âyet ve sıyânetde ihtimâmımız derece-i kemâlde ve memâlik-i Acem'e dâir akd olunan şerâyiti icrâyâ dahi hulûl-i vaktü'n-nisbe

¹ Kont Gavriil İvanoviç Golovkin 1660-1734 yılları arasında yaşamıştır. Rus hükümdarı (Çariçesi) I. Katerina Dönemi'nde 1726-27 yılları arasında Rus Başvekili görevinde bulunmuştur. Yine Rus Çariçesi Anna Dönemi'nde de 1731-34 yılları arasında Rus Başvekilliği yapmıştır.

² BOA. YB. 1.1/22-3.

intizârda olup vücûh ile dostluğun gün be gün mütezâyid ve efzûn olmasına sa'y ve dikkat ve Dergâh-ı âlî kapucibaşlarından hâlâ Mîralem-i şehriyârî izzetlü Dervîş Mehmed Ağa taraf-ı Devlet-i Aliyye'den hudûd vekîli nasb ve ta'yîn ve iki sene mukaddem irsâl olunup hâlâ Gence'de meks ü ikâmet üzredir ancak memâlik-i Acem'den tarafeyne tahsîs olunan mahaller mukaddemâ mükâleme ve müzâkere ile karâr-dâde ve şart kılındığı üzere gereği gibi tathîr ve nizâmı verilmeğe mevkûf olup geçen sene avn-i bârî ile Gence'nin feth ve teshîri ve etrâf ve enhâsının tanzîm ve tensîki emri ber-taraf olduktan sonra tavâyif-i askeriyenin Şirvan tarafına azîmetlerine vaktin müsâ'adesi kalmadığından gayrı ol taraflarda Moskov çarlığına tahsîs olunan mahaller dahi henüz tarafınızdan tathîr olunmayup kat'-ı hudûda isti'dâd hâsıl olmadığından husûl-ı vakt-i isti'dâda değin tevakkuf iktizâ ve ceneral-i mezbûr varup serhad başında tûl u dirâz meks ve tevakkuf eylemekden ise Asitâne-i sa'âdetde ikâmet kendüye dahi mûcib-i râhat ve refâhîde olmağla dostluğa binâen öylece münâsib görülmüş idi bundan gayrı size ma'lûm olmayan bir dürlü fikr ve mülâhazamız olmayup mücerred iki tarafda dahi tahdîd-i hudûda esbâb-ı isti'dâd hâsıl olmak için akd te'hîre kaldığı ve husûlüne suhûlet geleceği vakt-i enseb hulûlüne terakkub ve intizârda bulunduğu bundan akdem haşmetlü hürmetlü çariçe dostumuz hazretlerine mufassalan yazılan mektûb-ı muhabbet-üslûbumuzda tahrîr ve siz dostumuza dahi icmâlen teşvîr olunmuş idi el-hâletü hazîhi hâlâ Gence ve Şirvan cânibi seraskeri vezîr-ü'l-satv-ı bezîr izzetlü sa'âdetlü el-Hâcc Mustafa Paşa hazretlerinin kâğıdları gelüp hülâsa-i mazmûnunda avn-ı inâyet-i Rabbü'l-izzet ile Devlet-i Aliye'ye göre ol havâlilerde bir dürlü mâni' ve müzâhim olmayup kendüsi işbu sâl-i meymenet-iştimâlde müceddeden ma'iyetine me'mûr asâkir-i mansûre-i mevfûre ile Şirvan tarafına ref'-i livâ-yı azîmet eylemek üzere olduğu tahrîr ve Şemahi'ye varup ol tarafların kâffe-i umûruna hüsn-i nizâm vermek üzere olduğun i'lâm idüp ceneral-i mezbûr dahi vezîr-i müşârun ileyhın yanına gönderilmek üzere iken mektûbunuz vürûd itmeğın ceneral-i mezbûr kapu kethudâsı hutimet avakibuhuma bi'l-hayr ile ma'an yanımıza da'vet ve hâlâ Devlet-i Aliye'nin muhaddidi olan mûmâ ileyh Dervîş Mehmed Ağa serasker-i müşârun ileyhın yanında hâzır ve âmâde olmağla kendüsi dahi inşaallâhu te'âlâ rûz-ı hızırda çekdiri sefine ile Trabzon'a irsâl ve ândan dahi savb-ı me'mûriyete îsâl olunmak üzere tashîh ve kendüsine dahi bi'l-müşâfehe hâzır ve âmâde olmak üzere tavsiye ve tefhîm olunmağla i'lâm-ı hâl için mektûb-ı meveddet tahrîr ve irsâl olunmuşdur iki devlet beyninde alâ vechi'l-bâsîr akd ve temhîr olunan musâlaha ve müsâleme şurût ve kuyûdu haşmetlü hürmetlü ulu dostumuz çariçe hazretleri taraflarından ile'l-ebed bilâ naksın velâ halelin mergî ve muhterem tutulacağı vesâir ahvâl ceneral-i mûmâ ileyhın takrîrine havâle olduğu işâret olunmağla her ahvâl tahrîren ve takrîren ma'lûm-ı muhabbeti olmuşdur mâdâm ki tarafınızdan şurût-ı mu'âhede ve levâzım-ı musâlaha-i müeyyede mürâ'at oluna cânib-i Devlet-i Aliye'den dahi kemâyenbagî ri'âyet ve husûsen kendü

hüsn-i sa'y ve himmetimiz ile mü'eyyeden te'sîs ve teşyîd olunan musâlaha-i mü'eyyede-i mübârekenin zevâbit ve revâbitini ale'd-devâm sıyânete dikkat ve ihtimâm olunup dostluğun yevmen-fe-yevmen te'kîd ve istihkâmından gayrı bir dürlü fikr ve mülâhazalar hatırlara gelmez inşâallâhu te'âlâ Şirvan tarafında olan hudûd ahvâli dahi tarafeynin hüsn-i teveccühleriyle dostluğun tezâ'ufuna bâdî olacak vech üzre hüsn-i hitâm bulur bu muhibb-i hayr-endîşlerinden haşmetlü hürmetlü muhabbetlü çariçe ulu dostumuz hazretlerine arz-ı hulûs idüp bu müebbed dostluğun devâm ve istikrârı ne vechile melhûz ve me'mûlları ise bizim dahi o vech üzre mütezimimiz olduğun ifâde ve ifhâm ve siz rağbetlü³.

Dostumuz Moskov vilayetlerinin çariçesi ve cümle Rus'un ve âna tâbi yerlerin fermân-fermâ hükümdârının başvekîli olan muhabbetlü dostumuz Gavril Konte Gavlofkin (Kont Graf Golovkin) hutimet avâkibuhu bi'l-hayr kıbeline denür ki irsâl olunan mektûb mergûb-ı meveddet-mashûbunuz vâsıl olup hülâsa-i mefhûm-ı muhebbet-mersûmunda bundan akdem memâlik-i Acem'den tarafeyne tahsîs olunan memleketler için mahalline hudûdlar tahdîd ve temyîz olunmak lâzım geldiğine binâen mukaddemâ hudûd vekîli ta'yîn olunup gönderilen kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Aleksandıra Romancof nâm ceneral macor te'hîr olunup hâlâ Asitâne-i sa'âdetde meks ü ikâmet ve âna muvâfık taraf-ı Devlet-i Aliyeden bir kimesne muhaddid ta'yîn olunmayup âlâ hâlihi terk olunmağla işbu fasl-ı baharda dahi bir tevakkuf iktizâ eder ise ceneral-i mûmâ ileyh avdet ve ric'at etdirilmek husûsu tahrîr ve cânibde ber vech-i müeyyed-i müşeyyed ve müekked olan dostluğun istihkâm ve istikrârını devlet-i aliyyeden dahi musâlaha-i müebbede merâsimine ri'âyet ve muvâfakat melhûzunuz olduğu tesvîr olunmuş bu iki devlet beyninde karîn-i rûtbe-i ittifâk olan müebbed dostluk sıyânet ve ihtimâmımız derece-i kemâlde ve memâlik-i Acem'e dâir akd olunan şerâyiti icrâyaya dahi hulûl-i vaktü'n-nisbe intizârda olup vücûh ile dostluğun gün be gün hâlâ Mîrâlem-i şehriyârî izzetlü Derviş Mehmed Ağa taraf-ı Devlet-i Aliye'den hudûd vekîli nasb ve ta'yîn ve iki sene mukaddem irsâl olunup hâlâ Gence'de meks ü ikâmet mükâleme ve müzâkere ile karâr-dâde ve şart kılındığı üzre gereği gibi tathîr ve nizâmı verilmeğe mevkûf olup geçen sene avn-i bârî ile Gence'nin feth ve teshîri tavâ-yif-i askeriyenin Şirvan tarafına azîmetlerine vaktin müsâ'adesi kalmadığından gayrı ol taraflarda Moskov çarlığına tahsîs olunan mahaller dahi henüz tarafınızdan tathîr vakt-i isti'dâda değin tevakkuf iktizâ ve ceneral-i mezbûr varup serhad başında tûl u dırâz meks ve tevakkuf eylemekden ise Asitâne-i sa'âdetde ikâmet kendüye dahi bundan gayrı size ma'lûm olmayan bir dürlü fikr ve mülâhazamız olmayup mücerred iki tarafda dahi tahdîd-i hudûda esbâb-ı isti'dâd hâsıl olmak için akd te'hîre intizârda olunduğu bundan akdem haşmetlü hürmetlü çariçe dostumuz hazretlerine mufassalan yazılan mektûb-ı muhabbet-üslûbumuzda tahrîr ve siz dostumuza dahi icmâlen teşvîr olunmuş idi

³ BOA. YB. 1.1/22-4.

izzetlü sa'âdetlü el-Hâcc Mustafa Paşa hazretlerinin kâğıdları gelüp hülâsa-i mazmûnunda avn-ı inâyet-i Rabbü'l-izzet ile Devlet-i Aliyye'ye göre ol havâlilerde bir dürlü mâni' asâkir-i mansûre-i mevfûre ile Şirvan tarafına ref'-i livâ-yı azîmet eylemek üzere olduğu tahrîr ve Şemahi'ye varup ol tarafların kâffe-i umûruna hüsn-i nizâm vermek üzere yanına gönderilmek üzere iken mektûbunuz vürûd itmeğin ceneral-i mezbûr kapu kethudâsı hutimet avakibuhuma bi'l-hayr ile ma'an yanımıza da'vet ve hâlâ Devlet-i Aliyye'nin muhaddidi olan âmâde olmağla kendüsi dahi inşâallâhu te'âlâ rûz-ı hızırda çekdiri sefîne ile Trabzon'a irsâl ve ândan dahi savb-ı me'mûriyete îsâl olunmak üzere tashîh ve tefhîm olunmağla i'lâm-ı hâl için mektûb-ı meveddet tahrîr ve irsâl olunmuştur iki devlet beyninde alâ vechi'l-bâsîr akd ve temhîr olunan musâlaha ve müsâleme taraflarından ile'l-ebed bilâ naksin velâ halelin mergî ve muhterem tutulacağı vesâir ahvâl ceneral-i mûmâ ileyhin takrîrine havâle olunduğu işâret olunmağla her ahvâl ve levâzım-ı musâlaha-i müeyyede mürâ'at oluna cânib-i Devlet-i Aliyye'den dahi kemâyenbagî ri'âyet ve husûsen kendü hüsn-i sa'y ve himmetimiz ile mü'eyyeden te'sîs ve teşyîd olunan musâlaha-i ihtimâm olunup dostluğun yevmen-fe-yevmen te'kîd ve istihkâmından gayrı bir dürlü fikr ve mülâhazalar hatırlara gelmez inşâallâhu te'âlâ Şirvan tarafında olan hudûd ahvâli dahi üzere hüsn-i hitâm bulur bu muhibb-i hayr-endîşlerinden haşmetlü hürmetlü muhabbetlü çariçe ulu dostumuz hazretlerine arz-ı hulûs idüp bu müebbed dostluğun devâm ve istikrârı ifâde ve ifhâm ve siz rağbetlü dostumuz dahi bulunduğunuz rütbe muktezâsınca bu musâlaha-i müeyyede şurûtuna ale'd-devâm ri'âyet ve ihtimâm eylemeniz me'mûldür ve's-selâm alâ mine't tebi'ü'l-hayri. Alâ Kostantiniyetü'l Mahrûse⁴.

Kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye umdetü küberâi'l-tâifetü'l-İseviyye hürmetlü haşmetlü ulu dostumuz Moskov vilayetlerinin çariçesi ve cümle Rus'un ve âna tâbi' yerlerin fermân-fermâ ve hükümdârının başvekîli olan muhabbetlü dostumuz Gavril Konte Gavlofkin (Kont Graf Golovkin) hutimet avâkibuhu bi'l-hayr kıbeline selâm-ı muhâlasat-encâm ve peyâm-ı musâdakat-fercâm iblâğıyla dostâne inhâ olunur ki irsâl olunan mektûb mergûb-ı meveddet-mashûbunuz vâsıl olup hülâsa-i mefhûm-ı muhabbet-mersûmunda bundan akdem memâlik-i Acem'den tarafeyne tahsîs olunan memleketler için akd ve temhîr olunan şurût-ı mu'âhede muktezâsınca tarafeynden muhaddidler ta'yîn ve mahallinde hudûdlar tahdîd ve temyîz olunmak lâzım geldiğine binâen mukaddemâ hudûd vekîli ta'yîn olunup gönderilen kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesihîyye Aleksandira Romancof nâm ceneral macor⁵.

Geçen fasl-ı bahârda gönderilüp hudûdlar ahvâline fayсал verilmek üzere iken te'hîr olunup hâlâ Asitâne-i sa'âdetde meks ü ikâmet ve âna muvâfik taraf-ı

⁴ BOA. YB. 1.1/22-5.

⁵ BOA. YB. 1.1/22-6.

Devlet-i Aliyeden bir kimesne muhaddid ta'yîn olunmayup âlâ hâlihi terk olunmağla işbu fasl-ı baharda dahi bize ma'lûm olmayan ba'zı esbâb-ı mevâni' ile tahdîd-i hudûd emri te'hîr ve tevakkuf iktizâ eder ise ceneral-i mûmâ ileyh avdet ve ric'at etdirilmek husûsu tahrîr ve cânibde ber vech-i müebbed-i müşeyyed ve müekked olan dostluğun istihkâm ve istikrârını müekked olur vechile izhâr-ı muhabbet ve iş'âr-ı hulûs ve meveddet ile taraf-ı devlet-i aliyyeden dahi musâlaha-i müebbede merâsimine ri'âyet ve muvâfakat melhûzunuz olduğı tesvîr olunmuş bu iki devlet beyninde karîn-i rütbe-i ittifâk olan müebbed dostluk ve musâfâtın şurût ve kuyûdunu cemî' merâsim ve levâzımı ile ri'âyet ve sıyânetde ihtimâmımız derece-i kemâlde ve memâlik-i Acem'e dâir akd olunan şerâyiti icrâya dahi hulûl-i vaktü'n-nisbe intizârda olup vücûh ile dostluğun gün be gün mütezâyid ve efzûn olmasına sa'y ve dikkat ve Dergâh-ı âlî kapucibaşlarından hâlâ Mîralem-i şehriyârî izzetlü Derviş Mehmed Ağa taraf-ı Devlet-i Aliye'den hudûd vekîli nasb ve ta'yîn ve iki sene mukaddem irsâl olunup⁶.

Hâlâ Gence'de meks ü ikâmet üzredir ancak memâlik-i Acem'den tarafeyne tahsîs olunan mahaller mukaddemâ mükâleme ve müzâkere ile karâr-dâde ve şart kılındığı üzre gereği gibi tathîr ve nizâmı verilmeğe mevkuû olup geçen sene avn-i bârî ile Gence'nin feth ve teshîri ve etrâf ve enhâsının tanzîm ve tensîki emri ber-taraf olduktan sonra tavâyif-i askeriyyenin Şirvan tarafına azîmetlerine vaktin müsâ'adesi kalmadığından gayrı ol taraflarda Moskov çarlığına tahsîs olunan mahaller dahi henüz tarafınızdan tathîr olunmayup kat'-ı hudûda isti'dâd hâsıl olmadığından husûl-ı vakt-i isti'dâda değın tevakkuf iktizâ ve ceneral-i mezbûr varup serhad başında tûl u dirâz meks ve tevakkuf eylemekden ise Asitâne-i sa'âdetde ikâmet kendüye dahi mûcib-i râhat ve refâhîde olmağla dostluğa binâen öylece münâsib görülmüş idi bundan gayrı size ma'lûm olmayan bir dürlü fikr ve mülâhazamız olmayup mücerred iki tarafda dahi tahdîd-i hudûda esbâb-ı isti'dâd hâsıl olmak için akd te'hîre kaldığı ve husûlüne suhûlet geleceği vakt-i enseb hulûlüne terakkub ve intizârda olunduğı bundan akdem haşmetlü hürmetlü çariçe dostumuz hazretlerine mufassalan yazılan mektûb-ı muhabbet-üslûbumuzda tahrîr ve siz dostumuza dahi icmâlen teşvîr olunmuşidi⁷.

El-hâletü hazihi hâlâ Gence ve Şirvan cânibi seraskeri vezîrû'l-satv-ı bezîr izzetlü sa'âdetlü el-Hâcc Mustafa Paşa hazretlerinin kâğıdları gelüp hülâsa-i mazmûnunda avn-ı inâyet-i Rabbü'l-izzet ile Devlet-i Aliyye'ye göre ol havâlîlerde bir dürlü mâni' ve müzâhim olmayup kendüsi işbu sâl-i meymenet-iştimâlde müceddeden ma'iyetine me'mûr asâkir-i mansûre-i mevfûre ile Şirvan tarafına ref'-i livâ-yı azîmet eylemek üzre olduğı tahrîr ve Şemahi'ye varup ol

⁶ BOA. YB. 1.1/22-7.

⁷ BOA. YB. 1.1/22-8.

tarafkların kâffe-i umûruna hûsn-i nizâm vermek üzere olduğun i'lâm idüp ceneral-i mezbûr dahi vezîr-i müşârun ileyhin yanına gönderilmek üzere iken mektûbunuz vürûd itmeğin ceneral-i mezbûr kapu kethudâsı hutimet avakibuhuma bi'l-hayr ile ma'an yanımıza da'vet ve hâlâ Devlet-i Aliye'nin muhaddidi olan mûmâ ileyh Dervîş Mehmed Ağa serasker-i müşârun ileyhin yanında hâzır ve âmâde olmağla kendûsi dahi inşâallâhu te'âlâ rûz-ı hızırda çekdiri sefine ile Trabzon'a irsâl ve ândan dahi savb-ı me'mûriyete îsâl olunmak üzere tashîh ve kendûsine dahi bi'l-müşâfehe hâzır ve âmâde olmak üzere tavsiye ve tefhîm olunmağla i'lâm-ı hâl için mektûb-ı meveddet tahrîr ve irsâl olunmuştur⁸.

İki devlet beyninde âlâ vechi'l-bâsîr akd ve temhîr olunan musâlaha ve müsâleme şurût ve kuyûdu haşmetlü hürmetlü ulu dostumuz çariçe hazretleri taraflarından ile'l-ebed bilâ naksin velâ halelin mergî ve muhterem tutulacağı vesâir ahvâl ceneral-i mûmâ ileyhin takrîrine havâle olunduğu işâret olunmağla her ahvâl tahrîren ve takrîren ma'lûm-ı muhabbeti olmuştur mâdâm ki tarafınızdan şurût-ı mu'âhede ve levâzım-ı musâlaha-i müeyyede mürâ'at oluna cânib-i Devlet-i Aliyye'den dahi kemâyenbagî ri'âyet ve husûsen kendü hûsn-i sa'y ve himmetimiz ile mü'eyyeden te'sîs ve teşyîd olunan musâlaha-i mü'eyyede-i mübârekenin zevâbıt ve revâbıtını ale'd-devâm sıyânete dikkat ve ihtimâm olunup dostluğun yevmen-fe-yevmen te'kîd ve istihkâmından gayrı bir dürlü fikr ve mülâhazalar hatırlara gelmez inşâallâhu te'âlâ Şirvan tarafında olan hudûd ahvâli dahi tarafeynin hûsn-i teveccühleriyle dostluğun tezâ'ufuna bâdî olacak vech üzere hûsn-i hitâm bulur bu muhibb-i hayr-endîşlerinden haşmetlü hürmetlü muhabbetlü çariçe⁹.

Ulu dostumuz hazretlerine arz-ı hulûs idüp bu müebbed dostluğun da devâm ve istikrârı ne vechile melhûz ve me'mûlları ise bizim dahi o vech üzere mültezimiz olduğu ifade ve ifhâm ve siz rağbetlü dostumuz dahi bulunduğunuz rûtbe muktezâsınca bu musâlaha-i müebbede şurûtuna ale'd-devâm ri'âyet ve ihtimâm eylemeniz me'mûldür ve's-selâm âlâ mine't tebi'ü'l-hayri. Alâ Kostantiniyyetü'l Mahrûse¹⁰.

SONUÇ

Sonuç itibariyle Osmanlı Devleti ve Rusya coğrafi ve jeopolitik konumları gereği 15. yüzyıldan başlamak üzere günümüze kadar siyasî ve ticarî münasebetleri devam ettiren iki devlettir. Bu münasebetlerin yoğunlaşmaya başladığı dönem 18. yüzyıl olarak ifadelendirilebilir. Mektubun içeriğinden de anlaşılacağı üzere dönemin devlet politikası gereği Rusya ile oldukça uzlaşıcı bir siyaset takip edildiği, iki ülkenin arasını açacak ifadelerden kaçınıldığı ve daha çok barış yanlısı bir tutum takınıldığı anlaşılmaktadır. Bir zamanlar Osmanlı

⁸ BOA. YB. 1.1/22-9.

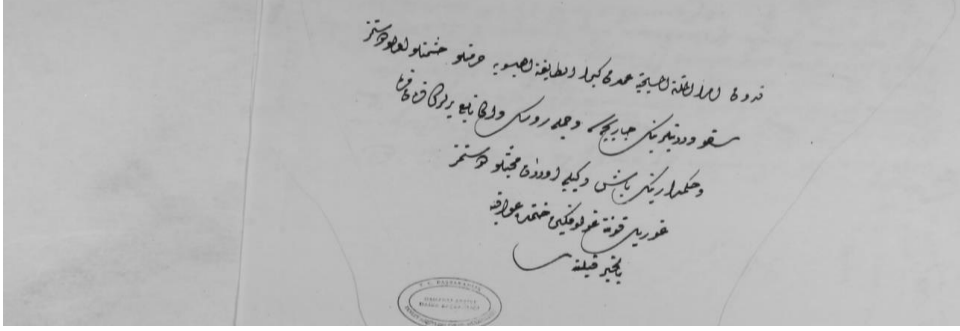
⁹ BOA. YB. 1.1/22-10.

¹⁰ BOA. YB. 1.1/22-11.

Devleti'nin en önemli sınırdaş devletlerden biri olan Rusya ile arasındaki sosyal olayları göstermesi açısından bu tür mektupların ortaya çıkarılması, incelenmesi ve yayımlanması son derece önem arz etmektedir.

EKLER

Belge-1: Mektubun Birinci Bölümü.

Kaynak: BOA. YB. 1.1/22-3.

Belge-2: Mektubun İkinci Bölümü.

Kaynak: BOA. YB. 1.1/22-4.

Belge-5: Mektubun Beşinci Bölümü.

کچن فصل بیمارہ کوند ریلوہ حد و در احوالہ فیصلہ ویرمکہ اوزرہ اریکت
تأخیر اولونور حالاً اسنادہ سعادت مکش و اقامتہ و ایکا موافق طرف دولت
علیہ دن بر مکتسہ محدث تعیین اولونمبور علی حالہ ترہ اولنمغلہ اشبو فصل
بیمارہ دخی بزہ معلوم اولمیان بعض بسیار موافق ایلیہ تحویر حد و دلوری
تأخیر و توفیق اوقفا ایلیہ رایسہ جتارال موافق ایلیہ عودت و رجعت ایلیہ بر مکت
خصوصی تحویر و ما بنیتہ و جہ مؤید مشیتہ و مؤکید اولان دیوتلنگکن
استقامت کام اولشتقرارینی مؤکید اولونور و جہ لفظہا مغت و اولشعار خلوص
و مؤدت ایلیہ طرف دولت علیہ دن دخی مصالحہ مؤیدہ براسمہ رعایت و موافقت
ملاحظہ اولدیدی شغور اولشغور بوزیکہ دولت معینہ قرین رتبہ ائتفاق اولان
مؤیدہ و کتلق و مصافاتک و ووط و قیونیتی جمع مراسم و لوازی ایلیہ رعایت
وضیانتہ اہتمامزہ رجعت کمالہ و ممالک عجمہ ن اثر عقد اولنمغلہ شرایطی اجراء دخی
حلول وقتہ انسیہ انتظارہ اولون و جہ ایلیہ و کتلق کون بکون متناظر و افزون اولمسنہ
سعی و وقتہ و رکابہ علی قیومی باشیارتدن حال امیر علم شہریاری عزتاون روش محمد ایفا
طرف دولت علیہ دن حد و وکیلہ نصیب و تعیین و ایکہ تمہ قلمہ برارسل اولونور

Kaynak: BOA. YB. 1.1/22-7.

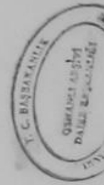
Belge-6: Mektubun Altıncı Bölümü.

حلاله کتبچه مکتبه واقعه اوزره قده لایق مالکة عجمی نه طرفینه تخصیص اولنات
محالرتقیه ماکماله مکتبه کوفه ایله قایلده ارضوشو طرف قلمی بیغی اوزره ککی کبی قلمی بیغی و
تظایر بیغی مکتبه یوقوف اولوب کچین کجه عون یاری ایله کینجه فتحه عثمانی بیغی و اولوق
والتحاجتکده تنظیم و تشتیقی ایزی بوطرف اولدوقده صکره طوایف عسکرتیجه شروایف
طوقیر غیر مختارینه وقتکده مساعده کیمه قالدیعتدن غیر اولوق طرفاره مستحق چارلغده
تخصیص اولنات محالرتخی همنوز طرفارتدن تطمیر اولمویور قطع جوده استعدادان
حاصل اولدوغندن حاصل وقت استعدادان کین توفیق اقتضا و جنرال مزبور وارزوب
سرحه بکند طویل و دراز مکتبه و توفیق ایامکدن ایسه استانه سعادتکده اقامت کند و
دخی موجب راجه و فاهیت اولمغله و کتلغنه بناء اولیجه مناسب کورلمشیدی بوندن
غیری سرحه معلوم اولمیان بر و لوفاکر و ملا حظه مز اولمویور محده ایله طرفره دخی
تخیر حد وده استعدان حاصل اولوق بلعوت غنقه تأخیر قالدیغی
و حصوله سهولت کله جکه وقت انسیب حلوته ترقی و انتظاره اولدوغی
بوندن اقدام چشمه تلو حرم متلو چاریجه و کتمز خضر ترینه مفصللا یازیلان
مکتوب محبت اسابوزده تخیر و سرحه و کتمزه دخی لوجمالا تشویز اولموشیدی

Kaynak: BOA. YB. 1.1/22-8.

Belge-7: Mektubun Yedinci Bölümü.

الحالة هذه حالاً كغيره وشرفه وان جانباً من عسكري وزيره في طلبه بدتير عن تاسو
معاليه تانوا الحاج مصطفی پاشا حضرت تارینکده کاغذ لری کاوبن خلاصتہ
مضمونده عون عنایتی رب التیزن ایلدی ولت علیہ کورده اولمچو الیایرده بر
هلکومانع و مزاج اولمچور کند و کسب اشبواب میمنت اشتمالده بجدگار
مختیته مأمور عسکر منصوره موضوعه ایلده شروان طرفیه رفیع لولای عظیم
ایلمکه اوزره اولد و فی تحریر و شماخی و اوزره اول طرفیاری کافه لوسوریه حسن
نظام ویرمکه اوزره اولد و فی اعلام ایدون جنرال مزبور دخی وزیر و مشاور
ایلمکه یانغه کوند املکه اوزره اکیس مکتوبکتر و زون ایتمین جنرال مزبور
قبولکند املکه خدمت عواقب ما بالخیر ایلده معاً یا نزهه دعوت و حاله اولد
علیه تکه محدثی اولان مومی الیه رویش محمد افغا سر عسکر مشار الیه مکه یاننده
حاضر و آماده اولمغله کند و کسب دخی ان شاع الطوق روز حضوره چکده ری
سفینه ایلده طریزونه ارسنال و ایزدن دخی صوب مأمورینه ایدمکه اولمحق اوزره
تصمیم و کند و کسب دخی بالمشافیه حاضر و آماده اولمحق اوزره توصیه و تفسیر
اولمغله اعلام حال لویچون مکتوب مؤذن تحریر و ارسنال اولمتمشیر

Kaynak: BOA. YB. 1.1/22-9.

Belge-8: Mektubun Sekizinci Bölümü.

ایکے دولت بیغدہ علیہ وجہ الباتید عقد و تمہید اولان مصلحتہ و مسالمتہ
شرط و قیودہی حشمتا و حرمتا و اولون کتہن چار بیچہ حضرت تارخیش
طرف از ندن اظہار الید بلا نقض و الاغلی مرعی و محترم طوبیہ یعنی اولان
احوال جنرال یومی الیہ کہ تقریرینہ حوالہ اولان یعنی اشارت اولان غلہ
ہر احوال تحریرا و تقریرا معلوم محبتی اولان شد رمان ائمہ طرف از ندن
شرط معاہدہ و لوازم مصلحتہ مؤبدہ یہ مراعات اولان جانب دولت
علیہ دن و سخ کما ینبغی رعایت و خصوصاً کند و حسن سعی و ہمتن ایلہ
مؤبر تائیس و تشیید اولان مصلحتہ مؤبدہ مبارکندہ ضوابط و
روابط علی الذ و ام صیانتہ ہقت و اہتمام اولانور دن و کتلغک یوما
فیوما تالید و استحکامندن غیر ی برد و لو فکر و ملاحظہ لر خاطر لر کما
ان شالموع شروان طرفیندہ اولان حدود احوالہ دخی طرفینک
حسن توخہ ہاریلہ دکتلغک تضاعفہ ہادی اولہ حق وجہ اوزرہ حسن
ختم بولور بو محبت خیر ازند شارتدن حشمتا و حرمتا و محبتا و چار بیچہ

Kaynak: BOA. YB. 1.1/22-10.

KAYNAKÇA

- BOA. YB. 1.1/21.
- BOA. YB. 1.1/22-3.
- BOA. YB. 1.1/22-4.
- BOA. YB. 1.1/22-5.
- BOA. YB. 1.1/22-6.
- BOA. YB. 1.1/22-7.
- BOA. YB. 1.1/22-8.
- BOA. YB. 1.1/22-9.
- BOA. YB. 1.1/22-10.
- BOA. YB. 1.1/22-11.

